

Українська молодь та війна: як перетворити страхи на силу?

Марія Діденко

Молодь в Україні підтримує одне одного та свої спільноти. Їхній досвід надає повчальну інформацію та стратегії подолання труднощів для всіх, хто стикається з викликами війни.¹

Я працюю з українською молоддю, підтримуючи їхні проекти та створюючи безпечний простір для них під час війни. Я теж молода українка, яка стала внутрішньо переміщеною особою через російські напади на Київщину. За перші місяці після вторгнення у лютому 2022 року шок та невпевненість паралізували свідомість людей, але була одна річ, яка поступово приносила полегшення — спілкування. Я беру участь в роботі Українсько-данського молодіжного дому, який є платформою для обміну культурою, знаннями та ідеями між молоддю України та Данії з метою стимулювання участі та демократичної взаємодії.

Однією з причин такого багатства української культури є історичний факт, що території України перебували під контролем різних держав. Це запровадило багато впливів, які переплелися з традиційними звичаями. Переживши роки радянських репресій проти інтелігенції, пропаганди та експлуатації нашої традиційної культури, і, нарешті, здобувши незалежність у 1991 році, українці знаходяться у стані внутрішніх роздумів щодо своєї національної ідентичності. Війна, що почалася у 2014 році, загострила наше усвідомлення наших національних цінностей, а повномасштабне вторгнення у 2022 році випробувало їх на міцність. Зараз, незважаючи на те, що деякі люди продовжують жити у безпеці в місцях, де вони завжди проживали, мільйони змушені були втекти в інші країни, дехто проживає в прифронтових містах, понад мільйон людей знаходяться на тимчасово окупованих територіях, безліч людей стали внутрішньо переміщеними особами, та багато хто втратив свій дім та особисті речі.

Вчимося на нашому досвіді війни

У вересні 2022 року Українсько-данський молодіжний дім² організував панельну дискусію на щорічному Фестивалі думок.³ Цей щорічний захід надає платформу для обговорення важливих соціальних питань. Цього року, оскільки звичайне місто-господар заходу Северодонецьке тимчасово окуповане, фестиваль відбувся в Дніпрі, як у формі особистої присутності, так і онлайн форматі.

Ми обрали тему «Молодь і війна: як перетворити страхи на силу?». Ми прагнули, щоб молодь поділилася своїм різноманітним досвідом, тому ми запросили правозахисника (чию квартиру в Києві було знищено російськими ракетами); директора Всеукраїнського молодіжного центру, який координує волонтерську діяльність через регіональні молодіжні центри по всій Україні; студентку, яка є співзасновницею Київського гуманітарного штабу (центру, який забезпечує людей харчовими продуктами, засобами гігієни та іншими необхідними речами) та відкрила простір для співпраці, орієнтований на молодь; художницю та дослідницю мистецтва, яка продовжує організовувати культурні події та мистецькі виставки; та студентку з Херсонської області, яка втекла до Данії та тепер співпрацює з Данською молодіжною радою з метою розповсюдження інформації про українську культуру та війну. Нам було цікаво почути особисті історії молодих українців, особливо ми шукали методики подолання труднощів, зміни в життєвих стратегіях, а також думки, які надають сили. Ось деякі теми, що виникли під час дискусії. **Молодь – це сила для змін:** свіжі ідеї подають на розгляд і втілюють в життя молоді творчі особи. Волонтерський рух, який відіграє важливу роль у війні та

Молоді українці беруть участь у майстер-класі в бомбосховищі в Чернівцях під час відключення електроенергії, жовтень 2022 року.
Джерело: Українсько-данський молодіжний дім

опору, також належить до ініціатив молоді. Молодіжні центри перетворились на місця збору для тих, хто готовий надати допомогу, і незабаром розвинулись у гуманітарні пункти. Зараз у суспільстві сильно вкорінена віра у те, що кожен може зробити свій внесок у перемогу, навіть виконуючи малі справи. Це вигідно для молоді, яку старші покоління іноді зображують як наївну чи не досвідчену. Зараз, володіючи навичками, знанням цифрових технологій, іноземними мовами та творчістю, вони створюють швидкі та ефективні рішення для розв'язання суспільних проблем та беруть під сумнів стереотипи.

Зосередження уваги на тому, що вони можуть контролювати: молодь притягує молодь, тому молоді переселенці зазвичай вступають до волонтерських спільнот у своїх нових містах чи селах, які їх прийняли та де вони отримують підтримку від своїх однолітків та здобувають нові навички. Причетність допомагає їм боротися з почуттям самотності та надає відчуття належності, що відновлює почуття контролю. Це особливо важливо, адже неможливість впливати на події кожного дня та планувати наперед утруднює уявлення про світле, краще

майбутнє. Багато молодих переселенців, як спосіб подолання труднощів, почали зосереджуватися на дрібних рутинних завданнях, таких як чищення зубів, вибір футболки для носіння (навіть якщо є лише два варіанти), або прийняття рішення про пошук укриття, де сховатися під час ракетних обстрілів. Перебування у спільноті молодих людей та спостереження за результатами їхньої роботи надає їм надії, незалежно від того, чи є вони внутрішньо переміщеними особами або біженцями за кордоном.

Зміна пріоритетів: молодь, яка постраждала від війни, почала переоцінювати свої пріоритети. Ставши свідками таких подій, як авіаудари, бомбардування, втеча, насильство та втрати, вони отримали більш ясне уявлення про те, чого вони прагнуть в житті, про свої мрії та амбіції, хто їх дійсно цінує і на кого вони можуть покластися. У таких екстремальних умовах розмиваються неоднозначності, а рішення приймаються більш сміливі. Зростає кількість весіль та розлучень, багато людей починають нові професії, дехто вирішує залишитися в Україні та відбудувати життя, а дехто приймає рішення не повертатися.

Цей процес переосмислення також належить до особистих цінностей. Під час наших розмов, учасники вказували, що вони більше не бояться запускати нові проекти, які раніше відклали через страх зробити помилки. Є багато молодих людей, які все ще переживають труднощі та потребують професійної психологічної підтримки; з іншого боку, ті, хто подолали серйозні перешкоди, можуть відчувати себе більш стійкими та здатними досягати більш амбітних цілей. Матеріальні речі не вважаються такими цінними. Провівши тиждень в одній і тій самій парі джинсів, мешкаючи на станціях метро та пакуючи лише найнеобхідніше у маленький рюкзак, ми переосмислюємо мінімалізм. І роздуми над тим, які речі ми поклали до своїх рюкзаків під час евакуації, дають нові уявлення про те, що насправді важливо для нас.

Побудова довіри в українському суспільстві: історія репресій та недовіри в Україні спричинила збільшення прірви між людьми, державою, бізнесом та іншими зацікавленими сторонами. Проте, після впровадження безвізового режиму з ЄС у 2017 році, кількість українців, що відвідують європейські країни, збільшилась. Культурний обмін підсилює ідею зміцнення демократії та розбудови більш прозорих відносин з урядом. Ми можемо бачити, як найкращі практики та рішення можуть виникати та бути впроваджені як державою, так і її громадянами. Багато українців тепер

більше довіряють уряду, оскільки бачать його ефективність у діях та спостерігають дипломатичну підтримку, яку він здобув від країн по всьому світу.

Я впевнена, що довіра у всіх своїх проявах може сприяти створенню безпечного середовища для діалогу, прийняттю різного досвіду війни серед українців, а також побудові міцного демократичного суспільства.

Механізми подолання труднощів та життєві стратегії, які допомагають українській молоді йти вперед, можуть бути визнані тими, хто змушений був покинути інші країни та континенти, і в такий спосіб діалог може допомогти всім цим людям зцілити свої рани. Російське вторгнення принесло смерть, руйнацію та насильство, проте мужність та відданість української молоді вселяють надію на світле майбутнє. Після перемоги перед нами постане дуже багато питань, на які потрібно буде відповісти, та численні теми для обговорення. Ключ до всього цього — поважати досвід інших, життєвий вибір та стратегії подолання труднощів, адже саме вони допомогли їм вижити.

Марія Діденко md@theyouthhouse.org

Керівник програми в Українсько-данському молодіжному домі (м. Київ, Україна)

1. Ця стаття була написана у січні 2023 року та аналізує контекст на той час.
2. ua.theyouthhouse.org
3. vostok-sos.org/festyval-dumok/